

Aleg 588

Sprawozdanie

Komisji przemysłowej o wniosku pp. Battaglii i tow., dotyczącym projektu ustawy w przedmiocie organizacji statystyki handlu zewnętrznego Galicji.

Wysoki Sejmie!

Należycie zorganizowana statystyka handlu zewnętrznego Galicji, statystyka przywozu i wywozu, ma dla rozwoju gospodarczego kraju doniosłe znaczenie, jest rzec można warunkiem i podstawą planowej, świadomej celu polityki ekonomicznej. Bez takiej statystyki niemożliwem się staje zestawienie bilansu handlowego, od którego znowuż w wysokim stopniu zależy bilans płatniczy danego kraju.

Okoliczność, czy bilans płatniczy jest czynny czy bierny, czy wynika z niego dla kraju nadwyżka przychodów czy niedobór, ma doniosłe znaczenie dla kredytu zarówno publicznego jak przedsiębiorczego. Podstawą tego kredytu jest zaufanie, a ono opiera się w znacznej mierze na świadomości, że bilans płatniczy kraju jest czynny, a już co najmniej na znajomości tego bilansu. Niejasność bilansu płatniczego, niemożność ustalenia go obniża z konieczności zdolność kredytową kraju, utrudnia mu pozyskanie kredytu wogóle, a kredytu taniego w szczególności. Dla Galicji ma to większe znaczenie niż dla innych zachodnich krajów austriackich, które również statystyki swego handlu zewnętrznego nie posiadają, raz dlatego, że świat finansowy zagraniczny, od którego terytoryalnie jesteśmy bardziej oddaleni, nie ma możliwości poznania stosunków naszych gospodarczych z bezpośredniego zetknięcia, powtórę i z tego powodu, że mamy niejednokrotnie do walczenia z opinią sfer finansowych zagranicznych z góry do nas uprzedzoną, a urobioną tam przez wpływy krajów bardziej od naszego przemysłowych, dla których byliśmy do niedawna tylko polem zbytu, które przeto na rozwój naszej siły produkcyjnej, mianowicie na rozwój naszego przemysłu niechętnem spoglądają okiem.

Pomijając zresztą tę, jeśli się tak wyrazić wolno, zagraniczną stronę sprawy, kraj sam, który dziś już łoży poważne sumy na popieranie i rozwijanie choćby tylko nowych przedsiębiorstw przemysłowych, musi przystąpić do należytego zorganizowania statystyki swego handlu zewnętrznego, jeśli działalność jego na tem polu ma się rozwijać świadomie i celowo. Bez dokładnej statystyki przywozu i wywozu nie wiemy wogóle, jakie gałęzie przemysłu mają u nas widoki rozwoju i jakim działom produkcji przemysłowej mamy przed innemi zapewnić pomoc finansową kraju. Tylko dokładna znajomość cyfr i kierunków eksportu, może nam wskazać, jakich artykułów eksport i w jakich kierunkach szczególnie należy popierać, o jakie ulgi i ułatwienia się starać.

Także dla układu taryf kolejowych statystyka handlu zewnętrznego ma pierwszorzędne znaczenie. Materiał statystyczny, dotyczący eksportu i importu galicyj-

skiego, a zbierany dorywczo, w konkretnych tylko sprawach taryfowych przez zarząd kolei państwowych, materiał ten, niekompletny i nie usystemizowany, jest ponadto dla kraju dotychczas zupełnie niedostępny. W rokowaniach i walkach o taryfy kolejowe, dla przemysłu naszego i produkcyi naszej korzystne, jesteśmy bezsilni, gdyż brak nam podstaw cyfrowych, na których najsluszniesze żądania oprzećbyśmy mogli.

Gdy obecna statystyka kolejowa nie daje podstaw do oceny, czy i o ile sieć kolei państwowych w tym lub owym kraju koronnym jest finansowo czynną lub bierną, gdy następnie wszelkie domagania się nasze takiego urządzenia statystyki kolejowej, by dawała obraz ruchu towarów według gatunków i krajów (a przynajmniej większych obszarów) pochodzenia i przeznaczenia, rozbijają się od lat dwudziestu kilku o stanowczy opór ministerstwa kolejowego, to i dla tego celu niemniej jak wogóle dla stworzenia możności porównywania naszej siły gospodarczej z siłą reszty krajów koronnych w przeróżnych kierunkach, urządzenie porządnej własnej statystyki handlu zewnętrznego jest koniecznem. Orientacya w ustosunkowaniu sił gospodarczych poszczególnych obszarów jest przecież także w wysokim stopniu w interesie administracyi państwowej.

Brak statystyki handlu zewnętrznego, brak elementarnych cyfr przywozu i wywozu danych artykułów osłabia wreszcie w sposób bardzo niepożądany prywatną inicjatywę i przedsiębiorczość przemysłową, która zrywałaby się niewątpliwie nieraz do nowych, poważnych kreacyi przemysłowych, gdyby miała do rozporządzenia materiał cyfrowy, któryby umożliwiał rozpatrzenie się w warunkach bytu i rozwoju tej czy innej, ważnej dla kraju nowej gałęzi przemysłu.

Tak tedy względy, zarówno dla kraju i jego rozwoju gospodarczego jak i dla prywatnej inicjatywy i działalności przemysłowej bardzo poważnie uzasadniają potrzebę i konieczność przystąpienia co rychlej do należytego zorganizowania statystyki handlu zewnętrznego Galicyi.

Nadmienić jeszcze wypada, że projektowana statystyka handlu zewnętrznego stanie się ważnem źródłem pomocniczem dla państwowej statystyki ruchu zagranicznego oraz ruchu z Węgrami, pozwalając dla poważnej części ruchu jednego i drugiego o wiele dokładniej ustalać wartości handlowe, niż tą się dzieje obecnie.

Państwo winnoby starać się o to we własnym interesie, dla uzupełnienia podstaw swej polityki gospodarczej, dla pewności jej kierunków, by inne kraje koronne a przynajmniej całe ich grupy łącznie wprowadziły u siebie urządzenia statystyczne dla handlu zewnętrznego na wzór Galicyi.

Statystykę tę możnaby oprzeć na tych samych podstawach, na jakich opiera się statystyka handlu zagranicznego Bośni i Hercegowiny. Podstawy tam przyjęte są następujące:

1. Od r. 1882 wykazują urzędy cłowe na granicy serbskiej, tureckiej i czarnogórskiej import względnie eksport Bośni i Hercegowiny poza granice terytorium cłowego austro-węgierskiego.

2. Od r. 1882 wykazują dalej koleje Bośni i Hercegowiny tudzież Towarzystwa żeglugi parowej na Sawie i Drinie (Towarzystwo żeglugi parowej na Dunaju i królewsko-węgierskie Towarzystwo akcyjne żeglugi rzecznej i morskiej) import względnie eksport Bośni Hercegowiny do krajów austriackich i węgierskich. Od r. 1899 układają koleje tudzież wspomniane Towarzystwa żeglugi wykazy tego importu względnie eksportu według zupełnie jednolitych formularzy.

Samo biuro statystyczne rządu krajowego w Serajewie zestawia i publikuje tylko daty, dostarczone przez urzędy cłowe, koleje i towarzystwa żeglugi parowej. Samoistnie zaś zbiera to biuro tylko daty dowozu i wywozu drogą kołową, względnie daty dowozu i wywozu bydła bez użycia kolei. W tym celu urządzono w r. 1897 na granicy kroatyckiej 19, a na granicy dalmatyńskiej 7 sta-

cyj statystycznych, w których osoby umyślnie w tym celu przyjęte i osobno opłacane spisują wszelkie towary, wywożone lub dowożone promami i drogami (na wozach i zwierzętach). Liczbę tych stacyj statystycznych powiększono po roku 1897 dość znacznie. Oprócz tego zestawia się wywóz bydła z Bośni i Hercegowiny osobno na podstawie protokołów z wydanych paszportów bydłecy, względnie protokołów istniejących na granicy kroackiej komisyj dla ogłędzin bydła importowanego względnie eksportowanego.

Sporządzenie statystyki handlu zakrajowego Galicyi na wzór Bośni nie byłoby zbyt trudne, gdyby rząd udzielał peryodycznie Wydziałowi krajowemu

1. wykazów co do towarów importowanych z zagranicy i eksportowanych z Galicyi za granicę na podstawie dat, zebranych przez urzędy cłowe a opracowanych przez urząd statystyki handlowej w ministerstwie handlu,

2. wykazów co do towarów importowanych do Galicyi z Węgier względnie eksportowanych z Galicyi do Węgier, a opracowanych przez urząd dla statystyki wzajemnego handlu Austrii z Węgrami (Zwischenverkehrs-Statistisches Amt),

3. wykazów co do towarów, przewożonych pocztą lub kolejami państwowymi z Galicyi do krajów zachodnio-austryackich względnie do Bukowiny i w kierunku odwrotnym. Ponieważ rząd dotychczas udzielał Wydziałowi krajowemu odnośnych dat, o ile je sam posiadał, tylko wyjątkowo, nie godząc się na stałe ich komunikowanie, przeto nie pozostaje nic innego jak oprzeć statystykę handlu zakrajowego Galicyi na podstawach, na jakich opierała się statystyka handlu zakrajowego Węgier od r. 1882 aż do r. 1899 t. j. aż do ugody austrowęgierskiej wprowadzającej w życie na mocy cesarskiego rozporządzenia z 21. września 1899 dz. u. p. Nr. 176. współdziałanie Austrii z Węgrami przy układaniu wykazów wzajemnego obrotu handlowego między obu państwami. Podstawy te są następujące:

1. Ustawa węgierska z 14. marca 1881 r. nakazuje wystawianie deklaracyj statystycznych co do wszystkich przesyłek towarów, nadanych u przedsiębiorstw kolejowych lub u przedsiębiorstw żeglugi parowej w Węgrzech celem eksportu za granicę Węgier lub też przychodzących z zagranicy do Węgier koleją lub okrętem. Ustawa ta nakłada dalej na przedsiębiorstwo kolejowe i na przedsiębiorstwa żeglugi parowej obowiązek nie przyjmowania przesyłek zagranicę przeznaczonych, jeżeli takiej deklaracyi statystycznej nie przedłożono, zaś co do towarów przychodzących z zagranicy obowiązek postarania się we własnym zakresie o wystawienie potrzebnych deklaracyj statystycznych. Celem pokrycia kosztów statystyki handlu zagranicznego Węgier zarządzo, iż od każdej deklaracyi statystycznej należy opłacać należytość statystyczną w kwocie dwóch centów.

2. W r. 1883 rozciągnięto powyższe postanowienia i na przesyłki pocztowe, nie obciążając ich jednak należytością statystyczną.

3. Ustawa węgierska z 14. czerwca 1895 r. podnosi należytość statystyczną od przesyłek kolejowych i okrętowych z 2 na 5 centów i postanawia, iż do wystawiania deklaracyj statystycznych co do towarów przychodzących do Węgier z zagranicy jest obowiązany odbiorca tych towarów, a zanim on tej deklaracyi nie wystawi, nie wolno kolei, towarzystwu żeglugi poczcie wydać mu nadeszłej przesyłki.

Przedłożony przez pp. Battaglię i tow. wniosek przyjmuje zasady powołanych ustaw węgierskich i uwzględnia także doświadczenia na Węgrzech poczynione, jest przeto z punktu widzenia techniki statystycznej zupełnie odpowiedni. Komisya może go więc z drobnymi zastrzeżeniami, o których mowa poniżej, zaakceptować i uchwalenia.

Nasuwa się jeszcze pytanie, które wobec podnoszonych z kilku stron wątpliwości wymaga jasnej odpowiedzi, czy w ogóle sprawa, o której mowa, leży w zakresie kompetencji Sejmu i czy może być uregulowana drogą ustawy krajo-wej, w szczególności zaś, czy przepisy §§. 3., 6. i 8. projektu wnioskodawcy nie przekraczają praw ustawodawczych Sejmu krajowego?

Pierwsza, podstawowa wątpliwość kompetencyjna usuwa się naszym zda-niem sama przez się wobec tego, że zasadnicza ustawa państwowa, wyliczając przedmioty, zastrzeżone Radzie państwa, nie wspomina ani słowem o organizacyi statystyki, zwłaszcza gdy przedmiot jej dotyczy tylko jednego kraju koronnego, kompetencya przeto kraju do swobodnego uregulowania tej sprawy nie może być zakwestyonowana.

Co do szczegółowych, wspomnianych postanowień projektu zaznaczyć na-leży, co następuje:

Co do §. 3. Ustawodawstwo w sprawach kolejowych i pocztowych należy wprowadzić na mocy §. 11. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 r. Dz. u. p. Nr. 141. do kompetencji Rady państwa, nie ulega jednak wątpliwości, że ustawo-dawstwo krajowe może nałożyć na przedsiębiorstwa dróg żelaznych, poczt i że-glugi parowej wymienione w §. 3. obowiązki. Wynika to z samego pojęcia prawa pocztowego i kolejowego. Do prawa pocztowego należą przepisy o regale pocztowem i o stosunku prywatnoprawnym między pocztą a publicznością. Przepisy o regale pocztowem są zawarte w ustawie pocztowej z r. 1837, zaś przepisy o stosunku prywatno-prawnym między pocztą a publicznością mieszczą się w regulaminach pocztowych z r. 1838 i w późniejszych rozporządzeniach mini-sterjalnych. Te regulaminy pocztowe zastępują prywatnoprawną umowę między pocztą a osobą z poczty korzystającą. Zawierają one poza innemi także przepisy o warunkach, pod któremi poczta przesyłki przyjmuje. Wszystkie te przepisy są natury prywatnoprawnej. Oprócz tych postanowień wydano jednak później ze względów publicznoprawnych także szereg przepisów normujących warunki, pod jakimi poczta przesyłki przyjmuje względnie wydaje. Nie może ulegać najmniejszej kwestyi, że do wydania takich przepisów publicznoprawnych jest kompetentny tak Sejm jak i Rada państwa, zależnie od tego, czy unormo-wanie danych względów publicznoprawnych w ogóle należy do Sejmu lub do Rady państwa. Zupełnie tak samo ma się rzecz co do prawa kolejowego i co do prawa żeglugi parowej.

Wywody powyższe objaśni przykład następujący:

* Na podstawie patentu o broni z 24. października 1852 r. i rozporządzenia ministeryalnego z 29. stycznia 1853 r. o wykonaniu patentu o broni muszą być przesyłki broni, prochu, materiałów wybuchowych opatrzone należytą kartą na broń, bez której przewoźnik lub zakład transportowy (poczta, kolej itp.) nie może broni lub amunicyi przyjmować do przewozu. Tutaj nakłada się na zakłady trans-portowe ze względów publicznych pewien obowiązek, obowiązek, który może na zakłady przewozowe nałożyć ten, komu przysługuje ustawodawstwo o prawie noszenia broni, a nie ten, komu przysługuje prawo wydawania ustaw pocztowych, kolejow-ych itp. Zresztą pozwalamy sobie przypomnieć, że ustawy krajowe nakładają na przedsiębiorstwa kolejowe obowiązek opłacania jednej trzeciej kosztów budowy i utrzymania dojazdów kolejowych na tej podstawie, iż ustawodawstwo drogowe jest rzeczą Sejmu krajowego, — tem bardziej przeto może ustawa krajowa na-łożyć w niniejszej sprawie, należącej także do ustawodawstwa Sejmowego, obo-wiązki w §. 3. projektu wyszczególnione.

Co do §. 6. Uwolnienie od opłaty porta pocztowego uregulowane jest ustawą państwową z 2. października 1865 r., Dz. u. p. Nr. 108 i należy bezsprzecznie do

prawa pocztowego, a tem samem do kompetencji Rady państwa. Z tego też powodu nawet w sprawach, należących zresztą niewątpliwie do ustawodawstwa krajowego, uwolnienie od opłaty porta pocztowego może orzec tylko ustawa państwowa. Jako przykład służyć może ustawa państwowa z 25. maja 1869 r. o uwolnieniu od opłaty porta pocztowego w korespondencji w sprawach zniesienia i wykupna prawa propinacyi, należącego do kompetencji Sejmowej. Z tego powodu należy ustęp drugi §. 6. skreślić.

Co do §. 8. należy zwrócić uwagę, że jednym z ważnych braków obecnie obowiązującego statutu krajowego jest to, iż Wydział krajowy niema prawa wydawania rozporządzeń wykonawczych nawet w sprawach, do których wykonania sam Wydział krajowy jest powołany. Z tego też powodu postanawia np. art. IV. ustawy krajowej z 20. grudnia 1905 r. o zarządzeniach z powodu wygaśnięcia prawa propinacyi, iż rozporządzenie wykonawcze do niniejszej ustawy wyda c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z c. k. krajową Dyrekcyą Skarbu i Wydziałem krajowym. Stosownie do tego należy przeto zmienić §. 8. projektu.

Pozatem Komisya może uczynić ze swej strony tylko jeszcze następujące uwagi dodatkowe:

1. By uniknąć zbytniego obciążenia publiczności, należałoby niektóre przesyłki uwolnić od obowiązku deklaracyi statystycznej (np. nadane pakunki podróźnych, przesyłane z powrotem puste naczynia do transportu mleka itp.). Wypada pod tym względem wskazać na odnośne postanowienia §. 3. i 4. umowy między rządem austriackim i węgierskim na podstawie ustępu 2. artykułu XI. ngody handlowo-cłowej z roku 1899 i na postanowienia §. 2. oddziału 2. pierwszej części cesarskiego rozporządzenia z 21. września 1899 r., Dz. u. p. Nr. 176. Jakie przesyłki mają być uwolnione od obowiązku deklaracyi statystycznej, nie da się w chwili obecnej w zupełności przewidzieć, z tego powodu proponujemy w osobnym paragrafie 2. iż bliższe postanowienia w tym przedmiocie mają być wydane w drodze rozporządzenia. Wydanie tego rozporządzenia będzie mogło nastąpić tylko w porozumieniu z Wydziałem krajowym, mamy więc rękojmię, iż te uwolnienia od obowiązku deklaracyi statystycznej nie zwichną celu niniejszej ustawy.

Druga uwaga dotyczy kosztów sprządzenia statystyki handlu zakrajowego Galicyi i sposobu ich pokrycia. Nie chcąc tymi kosztami obciążać wyłącznie funduszu krajowego, sądzimy, że byłoby wskazane ewentualne zaprowadzenie stosunkowo drobnej opłaty statystycznej i nałożenie jej na tych, którzy będą obowiązani wystawiać deklaracje statystyczne. Analogiczny przepis zawiera cytowane rozporządzenie cesarskie z r. 1899. Należałoby wszakże, również za wzorem tego rozporządzenia, uwolnić od opłaty statystycznej przesyłki pocztowe, przy których niejednokrotnie nawet drobna opłata mogłaby się stać uciążliwą dla strony interesowanej. Komisya proponuje przeto zaprowadzenie opłaty statystycznej w wysokości maksymalnej 10 halerzy od deklarowanej przesyłki, z wyjątkiem przesyłek pocztowych.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną %/ ustawę.

Przewodniczący :

A. Lubomirski.

Sprawozdawca :

Adam.

Ustawa

z dnia w przedmiocie organizacji statystyki handlu zewnętrznego Galicyi.

Za zgodą Sejmu krajowego Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Wszelkie przesyłki towarów, przychodzące do Galicyi z poza granic kraju drogami żelaznemi, pocztą oraz przedsiębiorstwami żeglugi parowej, niemniej jak wszelkie przesyłki towarów, nadawane w ten sam sposób w Galicyi z przeznaczeniem do miejscowości pozagalicyjskich, muszą być zaopatrzone w deklarację statystyczną, wystawioną na przepisany w drodze rozporządzenia formularzu a zawierającą:

- a) nazwę miejscowości nadawczej,
- b) nazwę kraju, w którym przedmiot przesyłki wyprodukowano,
- c) nazwę miejscowości odbiorczej,
- d) nazwę kraju, w którym przedmiot przesyłki ma być użytym lub zużytym,
- e) dokładne oznaczenie przedmiotu przesyłki nazwami gatunkowymi i określeniami jakościowymi, niemniej jak ilościami według poszczególnych gatunków,
- f) podanie wagi przesyłki,
- g) o ile przesyłka w obrębie Galicyi podlegała oczeniu, pozycyie taryfy cłowej, na których podstawie nastąpiło oczenie,
- h) datę wystawienia.

§. 2.

Pewne kategorie przesyłek, nie mające istotnego znaczenia dla statystyki handlu zewnętrznego, mogą być wyjątkowo zwolnione od obowiązku wystawienia deklaracji statystycznej. Szczegółowe przepisy w tym względzie wydane będą w drodze rozporządzenia.

§. 3.

Obowiązek wystawienia deklaracji statystycznej ciąży na nadawcy przesyłki, o ile przesyłkę nadaje się w obrębie Galicyi, a zresztą na jej odbiorcy, o ile przesyłka, przeznaczona do Galicyi, nie została zaopatrzona w taką deklarację przez pozagalicyjskiego nadawcę.

§. 4.

Przedsiębiorstwa dróg żelaznych, poczt i żeglugi parowej w obrębie Galicyi obowiązane są nie przyjmować, względnie nie wydawać przesyłek, niezaopatrzonych w dokładnie wypełnioną deklarację statystyczną w myśl powyższych przepisów.

Na przedsiębiorstwach tych ciąży obowiązek zbierania wspomnianych deklaracji i przesyłania ich biuru statystycznemu krajowej Komisji dla spraw przemysłowych w terminach, które oznaczy rozporządzenie.

§. 5.

Dla wszelkich przesyłek towarów wchodzących w granice Galicyi z poza granic monarchii w sposób inny, jak określony w §. 1., a więc drogą kołową lub wodną, jednak nie zapomocą żeglugi parowej, deklaracje statystyczne będą wypełnione przez c. k. Urzędy cłowe, dokonujące odprawy cłowej.

Na urzędach tych ciąży również obowiązek zbierania i przesyłania deklaracji w sposób, określony w ustępie drugim paragrafu 4.

§. 6.

Krajowa Komisja dla spraw przemysłowych zorganizuje przy pomocy korporacji gospodarczych ustawowych i dobrowolnych za zatwierdzeniem Wydziału krajowego komisję znawców dla oznaczenia wartości handlowych dla przesyłek objętych wspomnianymi deklaracjami statystycznymi, a wyniki wszystkich objętych tą ustawą zabiegów statystycznych uczyni przedmiotem stałych peryodycznych publikacji.

§. 7.

Celem pokrycia kosztów druku formularzy na deklaracje statystyczne, oraz kosztów opracowania i publikowania zebranego materiału, może być pobierana od osób obowiązanych do wystawienia deklaracji statystycznej opłata statystyczna, a to za każdą przesyłkę deklarowaną z wyjątkiem przesyłek pocztowych — w wysokości 10 halerzy lub niższej, ustalonej rozporządzeniem wykonawczem po wysłuchaniu galicyjskich Izb handlowych i przemysłowych. Resztę wspomnianych kosztów ponosi fundusz krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

§. 8.

Organom władz skarbowych wzbroniony jest wgląd w deklaracje statystyczne z wyjątkiem wynikającym z §. 4. tej ustawy.

Wszelkie organy władz oraz przedsiębiorstw przewozowych, niemniej jak organy krajowej Komisji dla spraw przemysłowych oraz i znawcy powołani na podstawie §. 5. obowiązani są do ścisłego zachowywania tajemnicy względem treści deklaracji statystycznych.

§. 9.

Rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy wyda c. k. Namiestnictwo za zgodą i w porozumieniu z Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, oraz w porozumieniu z c. k. Dyrekcjami kolei państwowych we Lwowie, Krakowie i Stanisławowie tudzież z c. k. Dyrekcją kolei północnej, z c. k. Dyrekcją poczt i telegrafów we Lwowie, wreszcie z c. k. krajową Dyrekcją skarbu we Lwowie.

§. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie 1. stycznia 1911 roku.

§. 11.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, handlu, rolnictwa, kolei żelaznych i skarbu.
